

Een van de eerste períptera op het Paleisplein, later Síndagma, 1893-1914
FOTO BRUNO BELLING



De períptero verdwijnt

LINA YANNAROU,
I KATHIMERINI
VERTALING:
WIM OUDSHOORN

In de Filhellenenstraat lijkt het verkeer nooit op te houden. Het uitzicht uit het kleine bedieningsraampje van de kiosk mag beperkt zijn, maar Thodoris Kapsalis ziet wel degelijk de grote lijnen.

Eerst de crisis en toen de pandemie lieten hun sporen achter in de stad – en in zijn beroepstak. ‘We waren hier ooit met vier kiosken. Nu ben ik de enige overgeblevene,’ zegt hij.

Anderen zouden blij zijn met dit monopolie – maar Thodoris weet dat je samen sterker staat en dat de redenen die zijn collega-kioskhouders deden zwichten en waardoor de een na de ander de boel moest sluiten, nog steeds gelden. ‘Het is een algemeen verschijnsel geworden. Ook in de Stadionstraat waren vroeger – niet eens zo lang geleden – twaalf kiosken, nu zul je er nog maar vier aantreffen. Zo is de situatie.’

Zelf heeft hij zijn *períptero* zo’n tien jaar. De eerste vergunning was jaren geleden uitgegeven aan zijn vader, een oorlogsinvaliden. Later ging die over op zijn gehandicapte broer en die verpachtte de kiosk aan hem. Als zijn broer – wat God verhoede – komt te overlijden, dan gaat de vergunning terug naar de gemeente; sinds 2012 kan die na de dood van de eigenaar niet meer worden overgedragen op een nabestaande, al-



Omslag van het boek *De Griekse kiosk* van Thanasis Kappos met als omslagfoto de bovenstaande

leen als die voor 67 procent invalide is. Van de kiosken die vacant komen wordt 30 procent door de gemeenten verhuurd aan mindervaliden op basis van inkomenscriteria, terwijl de overige plekken die vrijkomen worden geveild voor een huurperiode van vijftien jaar.

In de gemeente Athene was de laatste keer dat dit gebeurde een paar weken geleden. In totaal gingen er 28 kiosken onder de hamer, waaronder veel op centrale punten in de hoofdstad.



Gesloten kiosk in Petralona

De economische crisis, de pandemie en het nieuwe consumptiegedrag bedreigen de oude vertrouwde períptero

Volgens de locoburgemeester van Athene, Vasilis Koromantzios, was er hoe dan ook voor veel plekken geen belangstelling. Opmerkelijk is dat van de ongeveer 1000 kiosken die zich binnen de gemeentegrenzen van Athene bevinden, er vandaag de dag nog 400 functioneren. Dat de sector aan krimp onderhevig is, is overduidelijk in het hele land. Op basis van de gegevens van NielsenIQ, is het aantal kiosken in Griekenland gedaald van 9.904 in 2010 tot 4.985 in 2020.

‘De kiosken in het centrum van Athene moeten het vooral hebben van toeristen en kantoor mensen, dat is gewoon zo’, zegt Thodoris Kapsalis. ‘Vandaar dat tijdens de pandemie de klap enorm was. In het centrum kwam geen levende ziel meer. We konden met de grootste moeite overleven, ook omdat de gemeente weigerde de huren te verlagen.’ Zoals bekend betalen kioskhouders een speciale belasting aan hun gemeenten, afhankelijk van het oppervlak dat hun kiosk in be-

slag neemt en de zone waar die zich bevindt. Kiosken op het Síndagma-plein, in Kolonaki en op andere toplocaties, met veel koelkasten, moeten wel tot 10.000 euro per jaar betalen. Met minder koelkasten, dus minder vierkante meters, betalen ze zo’n 3.000 euro. Zoals te verwachten is rekent de gemeente Athene de hoogste tarieven per vierkante meter. ‘Nu gaat het beter, in ieder geval wat het toerisme betreft, maar er valt nog heel wat in te halen.’ Bovendien is nog niet duidelijk wat de totale effecten zijn van de pandemie. Bijvoorbeeld niemand heeft nog berekend wat het precies betekent voor de kioskbranche dat ons consumptiegedrag zo veranderd is. We hebben geleerd om online onze boodschappen te doen en via platforms te bestellen, van pizza’s tot chips voor bij de films die we ’s avonds bekijken. Daarom misschien delen de professionals niet het romantische idee waarmee wij, de klanten, behept zijn, als we het hebben over *To Períptero*.



‘Om je de waarheid te zeggen vind ik dit niet bepaald het leukste beroep, ik doe het voor m'n gezin. Ik houd er niet van opgesloten te zitten, dat is niks voor mij. Zeker, je leert veel mensen kennen in dit werk, maar zal ik eens wat zeggen? Als je een sociaal type bent leer je hoe dan ook mensen kennen. Ook bij de krant waar je werkt zijn natuurlijk stroeve lui en anderen die meer open zijn, toch? Aan de andere kant heeft het ook zijn positieve kanten. Met een goedlopend kioskje kan iemand zijn gezin onderhouden, wij zijn ook zo grootgebracht door onze ouders.’

‘Zeg het nog eens, in welke krant komt het?’ zegt Thodoris als we hem bedanken voor het gesprek. ‘In de *Kathimerini*, blader ‘m morgen maar door, dan kun je het lezen’, antwoorden we. ‘Ach, ik verkoop geen kranten. De winst is maar zes procent. De helft van de kiosken in het centrum is gestopt met kranten.’

Steun en toeverlaat voor elke dag

Er zijn onvertaalbare Griekse woorden, maar ook onvertaalbare Griekse patenten. We hebben het over de *periptero*, uniek in de wereld, die vanaf het einde van de 19^e eeuw, toen die voor het eerst in het leven van de Griek verscheen, tot op de dag van vandaag onverbreekelijk verbonden is met ons leven van alledag. Daar zeggen we ons eerste *kalimera*, daar vernemen we het nieuws van de dag – van de buurt en van de hele wereld –, daar stellen we nog even het stoppen met een slechte gewoonte uit (‘laatste pakje’), daar krijgen we te horen hoe je bij het ziekenfondskantoor komt en waar die en die bushalte is en we verkoelen ons in de geopende deur van de koelkast – in ieder geval tot de kioskhouders er iets van zegt. Dat alles, bij onze kleine steun en toeverlaat, de *periptero*.

‘De geschiedenis van de *periptero* is verweven met de geschiedenis van het nieuwe Griekenland. Als je het historisch



Kiosk in Petralona

bekijkt zijn de mensen die de *periptera* beheerden degenen die op moeilijke momenten vochten voor Griekenland’, schrijft journalist Thanasis Kappos in zijn verzamelalbum *Η ιστορία του ελληνικού περιπτέρου, εκδ. Αλήθεια 2020 (Geschiedenis van de Griekse kiosk, uitg. Alithia 2020)*. Inderdaad, de eerste vergunningen werden gegeven aan invaliden en minder bedeeden – het was een manier van de staat om hen te ondersteunen. Tot voor kort ging het gebruik en de exploitatie van de *periptero* in het geval van overlijden van de eigenaar automatisch over op zijn vrouw en kinderen. Het huurbedrag zat tussen de 20 en 250 drachme. Dat geld werd in eerste instantie geïnd en gebruikt voor de oprichting van een speciaal fonds om dochters van oorlogsgewonden van een bruidsschat te voorzien. ‘Het is belangrijk te bedenken hoe Athene eruitzag in die jaren van het ontstaan van de kiosk aan het begin van de 20^e eeuw. Gewonden en invaliden zag je overal op straat. Ze smeekten om medeleven en hulp. De staat was nog volledig onmachtig om die te geven.



Tijdschriftenkiosk, 1965 | FOTO: HELBIG KONRAD

Zo werd het idee van de *periptero* geboren: Kleine beroepsruimte, zonder vaste werktijden, en met als voornaamste artikel rookwaren en tevens artikelen voor de eerste en tweede behoefte.

De eerste frisdranken, ter lessing van de dorst van de Atheners, begonnen aan hun opmars in de *periptera* aan het eind van de jaren '40. (De ijskasten met brokken ijs functioneerden lange tijd ook als bewaarplaatsen voor sigaretten). Later kwamen op de planken pakjes kauwgum (*Kauwgum ION is de grootste kleine genieting*, volgens de reclame), melkchocolade en nog een heleboel andere heerlijkheden, waardoor de *periptero* veranderde in een absolute must voor elke lekkerbek.

Met gevaar voor eigen leven

Echter: de ontwikkeling van de *periptera* in Athene ging niet zonder problemen. De grote vijand was steeds de auto. ‘De aantrekkingskracht die de sympathieke paviljoentjes hebben op auto's – waarbij een aanrijding de dimensies krijgt van een echte bestorming – is niet zonder reden. Omdat er steeds meer afging van het stoepoppervlak werden de *periptera* gedwongen hun aanwezigheid te benadrukken tot over de rand van de weg en natuurlijk vervolgens... de afgrond in. De psychische pijn is groot en wordt niet gelenigd. Het is kenmerkend wat de kioskhouders in Chafthia opmerkte, die zijn kiosk – een groot geluk dat hij er niet was – in diggelen aantrof: ‘Ik was altijd al bang dat het een keer zou gebeuren. Als ik in mijn *periptero* zat had ik al die jaren steeds hetzelfde gevoel, of ik weer op wacht stond op die vooruitgeschoven post in Albanië.’



Kiosken aan de Stadiou, 1960 | FOTO: DIMITRIS PAPADIMOS



Omoniaplein Athene, 1969 | FOTO: HELBIG KONRAD

In de loop der jaren werden er vergunningen gegeven aan andere groepen in de bevolking – aan kinderrijke gezinnen bijvoorbeeld of gewonden die waren gevallen in diensttijd bij ordediensten –; op de planken van de kiosken kwam een heel ander assortiment, het oppervlak werd groter, waarbij de stoep steeds meer in beslag werd genomen, maar ook het hart van de Griek. ‘De *periptera* werden een instituut. Een instituut dat, ondanks de problemen, nog steeds een typisch Grieks referentiepunt is, dat de straten van elke stad en dorp ‘verlicht’, elk punt van het land, een ware vuurtoren’, schrijft Kappos. ‘Daarom is het belangrijk dat we pogingen ondernemen de *periptera* niet van de kaart te laten verdwijnen, ze deel te laten uitmaken van de Griekse maatschappij’, vult hij aan in zijn gesprek met *I Kathimerini*. ‘Op zo'n manier kan men de geschiedenis van dit land volgen, een hele eeuw doorlopen.’ 🍷